

Sisäministeriölle
kirjaamo.sm@gov.fi

Lausunto

1 (5)

31.8.2023

Viite: Diaarinumero VN/25160/2022

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunto poliisin hallintorakennetta ja kehittämisvaihtoehtoja koskevasta selvitysmiehen raportista: Takaisin ihmisten pariin

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta ja toteamme seuraavaa:

Yleiset kommentit

Pääministeri Orpon hallitusohjelmaa koskeva neuvottelutulos on valmistunut lausuttavana olevan selvitysmiehen raportin ja sitä koskevan lausuntopyynnön lähettämisen jälkeen. Otamme seuraavassa kantaa raporttiin kohtalaisen yleisellä tasolla huomioiden samalla myös hallitusohjelmakirjaukset relevanteilta osin. Monilta osin sekä raportissa esitetyt vaihtoehdot että hallitusohjelman tavoitteet ovat samansuuntaisia ja puuttuvat samoihin kehittämiskohteisiin.

Poliisin toiminnan kehittämisestä ja resurssien riittävyydestä ja jakaantumisesta suhteessa tavoitteisiin ja nähtyihin tarpeisiin on keskusteltu jo pitkään. Selvää on ainakin se, että poliisi on jo pitkään kärsinyt kroonisesta määrärahavajeesta suhteessa tehtäviin. Tästä on osoituksena, että varatut määrärahat eivät ole riittäneet, vaan poliisille on viimeisten vuosien aikana säännöllisesti vuosittain lisätalousarvioissa ohjattu lisärahoitusta. Tällainen toimintamalli ei ole mahdollistanut toiminnan riittävää ja pitkäjänteistä kehittämistä sekä tehokasta ja linjakasta toiminnan suunnittelua, kuten raportistakin ilmenee. Sen vuoksi onkin selvää, että asia tulee korjata nyt vakiinnuttamalla poliisin rahoitus sen tehtävien edellyttämälle tasolle. Tämä on nähdäksemme ensimmäinen ja tärkein kehittämiskohde, mikä myös keskeisimpänä luo pohjan toiminnan kehittämiseksi. Ilman sitä toimintaa voidaan kehittää nykyisestä vain rajallisemmin.

Rahoitusvajeen ollessa krooninen poliisilla on ollut haastava tehtävä hakea tasapainoa toiminnassaan. Lopputuloksena on ollut, että kaikki poliisitoiminnan kansalaisten ja myös yritysten kannalta keskeiset osat alueet, niin ennalta estävä toiminta, hälytysvaste kuin tutkintavastekin ovat kärsineet tilanteesta merkittävästi. Tämä on luonnollisesti näkynyt myös yrityksille erityisesti hälytysvasteaikojen pidentymisenä ja esitutkintojen rajaamisina ja päättämisinä lain mahdollistamilla perusteilla

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 · Eteläranta 10, 00131 Helsinki · Puhelin 09 42020
etunimi.sukunimi@ek.fi · www.ek.fi · Y-tunnus 1902799-1 · Kotipaikka Helsinki

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

31.8.2023

niitä loppuun saattamatta. Näin yritykset eivät pahimmassa tapauksessa ole saaneet tarvitsemaansa tukea missään vaiheessa. Luonnollisesti vaikutukset eivät ole olleet samanlaisia kaikkialla maassa, vaan niissä on ollut alueellista ja myös ajoittain ajallista vaihtelua.

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa ongelma on tunnistettu ja hallitus on päättänyt vahvistaa poliisin operatiivista toimintaa mm. nostamalla poliisitehtävissä toimivien määrän nykyisestä vajaasta 7500:sta 8000 poliisihenkilötyövuoteen vaalikauden loppuun mennessä. Raportissakin todetun mukaisesti Suomessa on tällä hetkellä väestöpohjaan suhteutettuna vähemmän poliiseja kuin missään muussa EU-jäsenmaassa ja ero on selvä myös vertailussa turvallisuustilanteeltaan samankaltaisiin Pohjoismaihin.

Hallitusohjelmassa todetaan, että poliisin resurssit turvataan pitkäjänteisesti ja ennakoitavasti siten, että poliisin mahdollisuudet pitkän aikavälin toiminnan suunnitteluun paranevat. Ohjelmassa luvataan lisätä poliisin perusrahoitusta ja kehittää poliisin rahoitusmallia tämän tavoitteen mukaisesti. Tämä on erittäin kannatettavaa.

Määrärahojen turvaaminen ja poliisihenkilömäärän kasvattaminen eivät kuitenkaan yksinään riitä. Raportissa esitettyihin vertailukuihin viitaten poliisitehtävissä toimivien määrä ei lisäyksen jälkeenkään tule nousemaan pohjoismaiselle tasolle. Tämä edellyttäisi noin 3000 poliisihenkilötyövuoden lisäystä, mikä ei Suomen valtiontalouden olosuhteissa liene mitenkään mahdollista lähivuosina. Voimavarat onkin sen vuoksi kohdennettava joka tapauksessa ensisijaisesti lain edellyttämiin poliisin perustehtäviin, niin ennalta estäviin kuin reaktiivisiin.

Sen vuoksi on nähdäksemme erittäin tärkeää huolehtia siitä, että kaikkien sellaisten tukitehtävien tuottaminen keskitetään valtakunnallisesti, joista on saatavissa synergiaetuja, jotka ovat tuotettavissa keskitetysti ja jotka tuotetaan kaikille poliisilaitoksille suunnilleen samanlaisina. Tällaisia ovat mm. kalustoon, ICT:hen, toimitilahallintoon ja muuhun toiminnan tukeen liittyvät tehtävät. Orpon hallitusohjelman mukaan selvitetään ja vähennetään myös hallinnollisia menettelykäytäntöjä ja muuta poliisin byrokratiaa oikeusturvaa vaarantamatta. Ymmärrämme tämän niin, että kirjaus koskee niin keskitetysti Poliisihallituksessa kuin hajautetusti eri poliisilaitoksilla tehtäviä toimia. Tämä on luonnollisesti myös erittäin kannatettavaa.

Niin perus- kuin tukitehtävissäkin digitalisaation, mukaan lukien tekoälyratkaisujen mahdollisuudet on selvitettävä ja hyödynnettävä mahdollisimman täysimääräisesti.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

31.8.2023

Hallitusohjelmaan on kirjattu myös tavoite selvittää ja siirtää poliisilta pois sellaiset poliisin tehtävät tai tehtäväalueet, joiden ei ole tarpeen kuulua poliisille. Tämäkin on mielestämme kannatettava tavoite ja linjassa edellä kerrotun perustehtäviin keskittymisen kanssa.

On myös varmistettava, että poliisilla on mahdollisimman systemaattinen, tehokas ja luotettava tapa kerätä ja jakaa koko poliisiorganisaatiossa toimintatapojen parhaat käytännöt kaikessa toiminnassa, mikä varmistaa kustannustehokkuutta, vaikuttavuutta ja asiakkaiden kannalta oikeusvarmuutta. Tämän saavuttamiseksi on myös käytävä läpi, edellyttäisikö tämä organisaatiomuutoksia koko poliisihallinnossa edellä kerrottujen tukitehtävien keskittämisen ja muiden asiaan liittyvien toimien lisäksi.

Yksityiskohtaisemmat kommentit

Huolimatta pääministeri Orpon hallitusohjelmaan kirjatusta määrärahojen ja poliisihenkilömäärien lisäyksestä on tunnistettu edellä kerrottu tarve tehdä muitakin toimia. Muiden toimien osalta erityistä tarkkuutta implementoinnissa edellyttää mm. seuraava hallitusohjelmakirjaus:

”Rikostorjuntaa tehostetaan ja sen vaikuttavuutta lisätään keventämällä poliisin esitutkintavelvoitetta esimerkiksi laajojen massarikoskokonaisuuksien kohdalla sekä laajentamalla tutkinnan rajoittamisedellytysten käyttöalaa ja helpottamalla niiden käyttöä.” (Hallitusohjelma, luku 10.1)

Kun perus-/massarikosten kohteiksi joutuneet yritykset ja kansalaiset ovat kärsineet jo pitkään nykyisen lain mahdollistamien esitutkintavelvoitteen rajausten ja tutkinnan keskeyttämis- ja päättämisperusteiden käytöstä ja poliisi on samanaikaisesti kärsinyt siitä, ettei perustutkintaa ole koettu poliisin sisällä työpaineen ja riittämättömäksi koetun palkkatason vuoksi riittävän houkuttelevaksi, tämän tavoitteen implementoinnissa tulee nähdäksemme hakea mahdollisimman tasapainoista kokonaisuutta. Jos lopputuloksena olisi perustutkinnan määrällisen ja laadullisen tason heikentyminen entisestään, luottamus poliisitoimintaan tulisi rapautumaan entisestään, mitä ei saa päästää tapahtumaan. Jos tavoitekirjaus on välttämätöntä toteuttaa, tavoitteena tulee olla pikemminkin parempi kohdentaminen nykyistä tarkkarajaisempien kriteerien tuella kuin määrällinen rajoitusten käytön lisääminen suhteessa kulloinkin tutkittavana olevien massarikosten määrään.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

31.8.2023

Tiedonvaihtoon liittyvät rajoitteet koetaan ongelmallisina niin poliisin sisällä kuin laajemminkin. Tähänkin on kiinnitetty huomiota pääministeri Orpon hallitusohjelmassa. Lakiin kirjattu rikosten ennalta ehkäisyn tehtävä edellyttää, että tietoa on voitava luovuttaa riittävän avoimesti viranomaisten välillä, mutta tarvittaessa myös muille hallinnon ulkopuolisille, muun muassa yrityksille, kun kyse on rikosten ennalta estämisestä. Siinä ei ole järkeä, että tiedonvaihdon rajoitteiden vuoksi tietoa ei anneta, mistä seuraa, että se, jolle tiedosta olisi ollut hyötyä, solmii esimerkiksi sopimuksen rikollistahon kanssa ja poliisin tehtäväksi jää jälkikäteisesti sopimuksen mahdollistamien rikollisten tekojen tutkinta. Tällaisia tiedonvaihdon ongelmia esimerkiksi järjestäytynyt rikollisuus käyttää luonnollisesti hyväkseen.

Rikostiedustelun kehittäminen edellyttää luonnollisesti myös mahdollisuuksia edellyttää hallinnon ulkopuolisilta pyydettyjen tietojen luovuttamista poliisille. Tämän jo nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa laajasti, mutta epäkohta on, että tällaiset tiedustelut kasaantuvat erityisesti tiettyille toimialoille, mm. teleoperaattoreille, pankeille, vakuutusyhtiöille ja muille finanssialan toimijoille, joille tiedusteluihin vastaamisesta aiheutuneita kuluja ei kuitenkaan korvata täysimääräisesti. Tästä esimerkkinä ovat mm. teleoperaattorit, joille tehtyjen tiedustelujen määrä on jatkuvasti kasvanut, mutta niillä ei ole mahdollisuutta saada korvausta esim. tiedusteluihin vastaamiseen sitoutuneista henkilöstökuluistaan. Vain viranomaisen pyynnöstä tehtyjen laitehankintojen kulut korvataan. Lainsäädäntöä tulee tältä osin ehdottomasti muuttaa.

Järjestäytynyt rikollisuus kykenee usein toteuttamaan rikoskokonaisuuksia, joiden negatiiviset vaikutukset yhteiskunnassa ovat laajempia ja vakavampia kuin yksittäisten rikoksentekijöiden teoista seuraavat. Jos järjestäytynyt rikollisuus pääsee riittävän pitkään ja riittävän syvälle yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakenteisiin, taistelu sitä vastaan vaikeutuu oleellisesti. Sen vuoksi on erittäin tärkeää keskittää riittävät voimavarat ja yhteistyö poliisin toiminnassa järjestäytyneen rikollisuuden vastaiseen toimintaan, niin ennalta estävään toimintaan kuin tähän liittyvään tutkintaan. Kannatamme tähän liittyviä hallitusohjelmaan kirjattuja kehittämistavoitteita.

Lopuksi haluamme vielä nostaa esiin yhden näkökulman, minkä vuoksi poliisin resurssien ja sen toiminnan tehokkuuden on oltava riittävällä tasolla: Kun säädellään toimintaa, jossa vastuita on sekä viranomaisilla että rikollisten toimintamahdollisuuksien kannalta riskialttiiksi nähtyjen toimialojen yrityksillä, on korostetun tärkeää huolehtia siitä, että yrityksille asetetut vastuut ovat tasapainossa niitä tukevien viranomaisten resurssien kanssa. Jos näin ei ole, yritykset jäävät vaille tukea ja vastuut näyttäytyvät yrityksille lähinnä hallinnollisena taakkana. Tällöin eivät myöskään toiminnan yhteiskunnalliset tavoitteet täyty. Tällaisesta hyvänä esimerkkinä on rahanpesu- ja pakotelainsäädäntö. Lainmuutosten myötä ilmoitusvelvollisten joukko ja niiden tekemien ilmoitusten

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

31.8.2023

määrä ovat kasvaneet viimeisten 5–10 vuoden aikana merkittävästi. Suhteutettuna tähän ilmoitusten perusteella käynnistettyjen esitutkintojen, tietojen luovutusten sekä nostettujen syytteiden tai jäädytettyjen varojen määrä ei ole mielestämme kasvanut ollenkaan samassa suhteessa, ei lähellekään. Sen vuoksi onkin nähdäksemme erittäin tärkeää, että hallitusohjelmaan kirjatun mukaisesti hallitus ryhtyy estämään lainsäädännöllisin toimin rahanpesua ja tehostaa erityisesti rahanpesuun liittyvää rikoshyödyn takaisinsaamista. Tämä edellyttäneen monia edellä kerrottuja toimia.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Lainsäädäntö ja hallinto

Tommi Toivola
Johtaja